

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ke smluvní pokutě a určitosti označení smluvní povinnosti

Smluvní pokuta patří k častým způsobům zajištění splnění smluvního závazku, jehož podstata spočívá v písemném sjednání povinnosti zaplatit určitou peněžitou částku pro případ porušení smluvní povinnosti. Kromě výše smluvní pokuty, příp. způsobu jejího určení, je podstatnou náležitostí takového ujednání také určení smluvní povinnosti, jejímž porušením vznikne právo na smluvní pokutu. V právní praxi se lze přitom poměrně často setkat se smlouvami obsahujícími ustanovení, že smluvní strana je povinna zaplatit smluvní pokutu pro případ, že poruší jakoukoli svou povinnost z dané smlouvy. S ohledem na nedávná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR je však otázkou, zda lze takové ustanovení považovat za dostatečně určité, a tudíž platné. Odpověď na tuto otázku se snaží přinést tento článek.

Požadavek označení konkrétní smluvní povinnosti

Nejvyšší soud ČR již v minulosti opakovaně judikoval, že nezbytnou součástí ujednání o smluvní pokutě je zcela přesné a určité označení smluvní povinnosti, při jejímž nesplnění vznikne právo na smluvní pokutu.[1]

Na tyto závěry pak navázal Nejvyšší soud ČR ve svém nedávném rozsudku ze dne 19. března 2012, sp. zn. 23 Cdo 4281/2011, v němž se konkrétně zabýval ustanovením o smluvní pokutě obsaženém ve všeobecných smluvních podmínkách,[2] které tvořily součást smlouvy o ubytování a poskytování jiných služeb.[3] V předmětném ustanovení si strany sjednaly povinnost ubytovatele zaplatit objednateli smluvní pokutu pro případ, že ubytovatel „nedodrží podmínky stanovené Smlouvou nebo Podmínkami“, a to za každé jednotlivé porušení.

Toto ustanovení bylo v daném případě soudy nižších stupňů posouzeno jako neplatné podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku pro neurčitost, a to mimo jiné z důvodu absence definice konkrétní smluvní povinnosti zajištěné úhradou smluvní pokuty. Nejvyšší soud se s těmito závěry soudů nižších stupňů ve shora uvedeném rozsudku ztotožnil, přičemž připomenul nutnost zcela přesného a určitého označení povinnosti, při jejímž nesplnění vznikne právo na smluvní pokutu. Svůj závěr o neurčitosti předmětného ujednání o smluvní pokutě dále odůvodnil tím, že „Není-li určena konkrétní povinnost zajištěná smluvní pokutou, nelze pak posoudit její přiměřenost k porušení dané povinnosti“. Nakonec v odůvodnění shora uvedeného rozsudku Nejvyšší soud ČR uzavřel, že „sjednání výše smluvní pokuty pro porušení jakékoliv smluvní povinnosti je neurčité, neboť z tohoto ujednání nelze posoudit přiměřenost výše smluvní pokuty.“

Opačný názor uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 493/2011

Naproti tomu v rozsudku ze dne 22. června 2012, sp. zn. 32 Cdo 493/2011 dospěl Nejvyšší soud ČR v podobném případě k opačnému závěru. V tomto rozsudku se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou určitosti ustanovení smlouvy o výhradním zprostředkování, v němž byla sjednána smluvní pokuta pro případ, že „žalovaná poruší jakýkoli závazek z předmětné smlouvy“.

Odvolací soud zde dospěl k závěru, že takové ustanovení je neurčité, poněvadž v dohodě o smluvní pokutě musí být jednoznačně označena povinnost, za jejíž porušení se smluvní pokuta sjednává, a v daném případě podle něj nebylo možné bez dalšího dovodit, které konkrétní povinnosti ze smluvního vztahu, popřípadě jejich určitý soubor, mají být zajištěny smluvní pokutou. Nejvyšší soud ČR se však s tímto závěrem odvolacího soudu neztotožnil a naopak uvedl, že pokud se strany v daném případě dohodly, že se smluvní pokuta bude vztahovat na porušení jakéhokoliv závazku žalované vyplývající jí ze smlouvy, pak takto vyjádřený smluvní projev vůle nezanechává žádné nejasnosti o tom, splnění kterých povinností bude smluvní pokuta zajišťovat. Nejvyšší soud nakonec v tomto rozsudku uzavřel, že „Požadavek určitosti vymezení povinností, zajištěných smluvní pokutou, je naplněn nejen v případě, jsou-li zajišťované povinnosti výslovně jednotlivě individualizovány, nýbrž i v situaci, je-li smluvní pokuta sjednána pro případ porušení povinností, tvořících ucelený a identifikovatelný soubor, aniž by bylo případné porušení jednotlivých povinností ve smlouvě konkretizováno.“

Závěr

Z porovnání shora uvedených závěrů jednotlivých senátů Nejvyššího soudu ČR je tedy patrné, že tyto si do značné míry vzájemně odporují. Při aplikaci závěrů Nejvyššího soudu ČR uvedených v jeho rozsudku sp. zn. 23 Cdo 4281/2011 by totiž bylo možno dospět k tomu, že ustanovení o povinnosti zaplatit smluvní pokutu pro případ porušení jakékoli povinnosti z dané smlouvy je neurčité, poněvadž neobsahuje přesné označení konkrétní povinnosti, jejíž splnění je zajištěno smluvní pokutou. Naproti tomu při aplikaci závěrů Nejvyššího soudu ČR uvedených v jeho rozsudku sp. zn. 32 Cdo 493/2011 by bylo možno dospět k závěru, že takové ustanovení je dostatečně určité, poněvadž smluvní povinnosti, jejichž splnění je zajištěno smluvní pokutou, jsou jednoznačně vymezeny již tím, že se jedná o všechny smluvní povinnosti příslušné strany, které jí vyplývají z konkrétní smlouvy mezi stranami uzavřené, přičemž tyto povinnosti tvoří ucelený a identifikovatelný soubor.

Osobně se přikláním k závěrům uvedeným v druhém rozsudku Nejvyššího soudu ČR, tzn. rozsudku sp. zn. 32 Cdo 493/2011, a to i s ohledem na princip autonomie smluvních stran a ustálenou judikaturu Ústavního soudu o přednosti výkladu projevu vůle, který nezakládá neplatnost právního úkonu, před výkladem zakládajícím jeho neplatnost.[4]

Ve snaze předejít možným soudním sporům a zejména s ohledem na závěry Nejvyššího soudu ČR uvedené v jeho rozsudku sp. zn. 23 Cdo 4281/2011 lze však při sjednávání smluvní pokuty doporučit, aby příslušné ustanovení o smluvní pokutě obsahovalo alespoň demonstrativní výčet konkrétních smluvních povinností, jejichž porušením vznikne právo na smluvní pokutu.

Mgr. Petr Kolář,
advokát

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2002, sp. zn. 25 Cdo 182/2001 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 33 Odo 469/2006. Nově viz též např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 2012, sp. zn. 23 Cdo 436/2011.

[2] Všeobecné smluvní podmínky byly ve shora uvedeném rozsudku Nejvyššího soudu ČR definovány jako "Podmínky".

[3] Smlouva o ubytování a poskytování jiných služeb byla ve shora uvedeném rozsudku Nejvyššího soudu ČR definována jako "Smlouva".

[4] Viz např. nález Ústavního soudu ze dne 14. dubna 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03, usnesení Ústavního soudu ze dne 9. března 2006, sp. zn. III. ÚS 14/06 nebo nález Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2011, sp. zn. II. ÚS 3381/10.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)